

RZECZPOSPOLITA POLSKA

Rzecznik Praw Dziecka

Mikołaj Pawlak

Warszawa, 31 marca 2023 roku

ZSS.422.5.2023.JOJ

Pan
Adam Niedzielski
Minister Zdrowia

Szanowny Panie Ministrze,

7 marca 2023 r. odbyło się posiedzenie senackiej Komisji Rodziny, Polityki Senioralnej i Społecznej, zorganizowane z okazji Światowego Dnia Słuchu¹, podczas którego zaproszeni do dyskusji eksperci, w tym przedstawiciele środowisk medycznych, apelowali o podjęcie koniecznych i pilnych działań na rzecz profilaktyki, wczesnej diagnostyki i leczenia utraty słuchu i chorób uszu.

Uczestnicy posiedzenia Komisji zostali zapoznani z wynikami najnowszego raportu Światowej Organizacji Zdrowia,² z którego wynika m.in., że do 2050 r. co najmniej 700 milionów osób na całym świecie będzie wymagało dostępu do specjalistycznego leczenia utraty słuchu i chorób uszu oraz innych usług rehabilitacyjnych³. Jednocześnie podkreślono, że obecny postęp technologiczny, w tym dokładne i łatwe w użyciu narzędzia, pozwalają na możliwie wczesną identyfikację wszelkich ubytków słuchu w każdym wieku, w warunkach klinicznych lub społecznych, nawet przy ograniczonym przeszkoleniu personelu i ograniczonych zasobach. Podnoszono nadto, że zapewnienie dostępu

¹<https://whc.ifps.org.pl/2023/02/swiatowy-dzien-sluchu-2023/> Światowy Dzień Słuchu został zainicjowany przez Światową Organizację Zdrowia (WHO) i obchodzony jest każdego roku 3. marca – jego celem jest podniesienie świadomości na temat zapobiegania głuchocie i utracie słuchu oraz promocja profilaktyki słuchu na całym świecie. W ostatnich latach coraz więcej państw członkowskich i agencji partnerskich dołącza do Światowego Dnia Słuchu organizując szereg działań i wydarzeń w swoich krajach. Wg. ostatnich badań WHO ponad 1,5 miliarda ludzi żyje z ubytkiem słuchu, z czego prawie 430 milionów z ubytkiem słuchu powodującym niepełnosprawność.

²<https://pulsmedycyny.pl/who-do-2050-r-co-czwarta-osoba-bedzie-miec-problemy-ze-sluchem-1109857>

³ <https://www.who.int/news/item/02-03-2021-who-1-in-4-people-projected-to-have-hearing-problems-by-2050>

do powszechnych badań przesiewowych w strategicznych momentach życia umożliwia wczesną identyfikację wszelkich ubytków słuchu i chorób ucha.

Wyniki badań epidemiologicznych w Polsce wskazują na znaczne rozpowszechnienie wad słuchu wśród osób najmłodszych⁴. Co piąte polskie dziecko w wieku od 6 do 14 lat ma różnego rodzaju problemy związane ze słuchem, wymagające dalszej diagnostyki lub leczenia. To właśnie w okresie wczesnoszkolnym u każdego dziecka intensywnie rozwija się sfera poznawcza, tj. spostrzeganie, uwaga, pamięć i mowa. Nieujawnione i nieskorygowane w porę wady słuchu mogą zaburzyć właściwy proces edukacji dziecka, a co za tym idzie jego prawidłowy rozwój intelektualny⁵. Zaburzenia słuchu wśród dzieci należy zatem traktować jako poważny problemem zdrowotny i społeczny.

Utrata słuchu może odbywać się na każdym etapie rozwoju dziecka. Częstą przyczyną zaburzeń słuchu u dzieci i młodzieży są czynniki genetyczne, jak również różnego rodzaju czynniki ryzyka, których działania objawiają się w środowisku. Do pogorszenia się słuchu może przyczyniać się np. częste przebywanie w miejscach z głośną muzyką (np. dyskoteki, koncerty, słuchanie głośnej muzyki przy użyciu słuchawek). Jednak w ponad 70% przypadków zaburzeń słuchu u dzieci w wieku szkolnym przyczyną są infekcje górnych dróg oddechowych⁶. W grupie ryzyka znajdują się m.in. małe dzieci, którzy chorowali na świnkę lub gripę, albo zostali zarażeni wirusem COVID. Zagrożone są również dzieci z nawracającym zapaleniem uszu, częstym katarem i alergicy⁷. Niewielkie uszkodzenie słuchu może nie dawać widocznych efektów w zachowaniu dziecka, nawet jeśli jest przyczyną gorszego rozumienia mowy z odległości i w hałasie⁸.

⁴ dane Instytutu Fizjologii i Patologii Słuchu Badania przesiewowe w zaburzeniach komunikacyjnych u dzieci w Polsce https://whc.ifps.org.pl/wp-content/uploads/2012/03/materialy-prasowe_ost_1-2.pdf

⁵ Głuchota to całkowity brak słuchu lub nikłe resztki słuchu, które nie nadają się do odbierania mowy nawet przy zastosowaniu aparatu słuchowego. Natomiast niedosłuch jest to ograniczenie funkcji słuchowej, powodujące różne niedogodności, zwłaszcza przy odbieraniu i rozumieniu mowy

⁶<https://www.mp.pl/pacjent/pediatric/aktualnosci/badania/172681,co-szoste-dziecko-w-polsce-ma-zaburzenia-sluchu> Zdaniem prof. Skarżyńskiego na różnego rodzaju problemy ze słuchem wykazuje 18–20 proc. dzieci. Wśród pierwszoklasistów często bywają one powiązane z nawracającymi infekcjami górnych dróg oddechowych. Natomiast u dzieci starszych uszkodzenia słuchu z reguły są trwałe i wymagają wysokospecjalistycznego leczenia. U około 13 proc. uczniów zachodzi podejrzenie zaburzeń słuchu powiązanych z dysfunkcją ucha zewnętrznego lub środkowego (zaburzenie obwodowe). Natomiast blisko 30 proc. skarży się na szumy uszne, które mogą być przyczyną zaburzeń koncentracji.

⁷ <https://www.rp.pl/kultura/art7291831-wady-sluchu-u-dzieci-trzeba-rozpoznać-jak-najszybciej>

⁸ <https://www.rp.pl/kultura/art7291831-wady-sluchu-u-dzieci-trzeba-rozpoznać-jak-najszybciej>

Zdaniem prof. Henryka Skarżyńskiego nawet 60% rodziców nie dostrzega ujawniającego się ubytku słuchu u swoich dzieci⁹. Tymczasem wyłącznie od wczesnej i prawidłowej diagnozy zależy, czy podjęte leczenie przyniesie oczekiwany, trwały rezultat. Stąd też każdą inicjatywę rozszerzenia zakresu prowadzonych badań przesiewowych w kierunku ubytku słuchu u dzieci w wieku wczesnoszkolnym należy ocenić jako zasadną i wartą rozważenia.

Przykładem niech posłuży realizowany obecnie w grupie najmłodszych uczniów z powiatu bielskiego program pilotażowy¹⁰. Wśród poddanych badaniu pierwszoklasistów z ponad 50 szkół podstawowych wykryto już przypadki poważnego niedosłuchu jednostronnego albo obustronnego. Co równie istotne, wszystkie dane statystyczne zgromadzone w związku z prowadzonym pilotażem posłużą do oceny rozmiarów badanego problemu w danej grupie wiekowej oraz będą stanowiły odpowiedź na pytanie, czy zachodzi potrzeba prowadzenia dalszych badań w kolejnych latach. Program ten został pozytywnie zweryfikowany przez Agencję Oceny Technologii Medycznej i Taryfikacji.

Podkreślić należy, że głównym celem wszelkich badań przesiewowych jest wczesne wykrywanie zaburzeń, w okresie gdy możliwe jest odwrócenie procesu chorobowego lub zahamowanie tempa jego rozwoju. Właściwa i szeroko zakrojona opieka zdrowotna nad uczniami powinna uwzględniać programy profilaktyki, promocji zdrowia oraz być realizowana w stałej współpracy ze szkołą i rodzicami uczniów¹¹. Zgodnie z opiniami ekspertów i dostępnymi wytycznymi powszechnie przesiewowe badania dzieci w wieku wczesnoszkolnym w kierunku wad słuchu są najskuteczniejszą metodą rozpoznawania ewentualnego ubytku i tym samym powinny być kierowane do całej populacji docelowej.

⁹<https://mamotoja.pl/niemowle/zdrowie/prof-skarzynski-60-proc-rodzicow-nie-wie-ze-dziecko-ma-wade-sluchu-1460-r22/>

¹⁰ „Program badań przesiewowych słuchu dla uczniów klas I szkół podstawowych z terenu powiatu bielskiego” <https://www.aotm.gov.pl/aktualnosci/najnowsze/opinia-prezesa-program-badan-przesiewowych-sluchu-dla-uczniow-klas-i-szkol-podstawowych-z-terenu-powiatu-bielskiego-w-roku-szkolnym-2022-2023/>

¹¹ *Opinia Prezesa AOTMiT nr 169/2016 z dnia 19 września 2016r.*: Każdy program badań przesiewowych powinien zawierać część edukacyjną skierowaną do rodziców, gdzie zostaną poruszone kwestie dotyczące realizacji przesiewowego badania słuchu, prawdopodobieństwa wystąpienia ubytku słuchu u dzieci oraz realizacji dalszych badań, jeżeli zaistnieje taka potrzeba. Rodzice lub opiekunowie dziecka, poddanego badaniu przesiewowemu, powinni otrzymać powiadomienie o wynikach uzyskanych przez dziecko. Jeżeli którykolwiek z wyników testów wskazuje na potencjalny problem rodzice/opiekunowie powinni zostać poinformowani o konieczności zgłoszenia się do lekarza pierwszego kontaktu, laryngologa bądź audiologa oraz otrzymać odpowiednie skierowanie

Mając powyższe na uwadze i stosownie do art. 11 ust. 1 oraz art. 10 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz. U. z 2023 r. poz. 292), zwracam się do Pana Ministra z prośbą o rozważenie zasadności działań resortu zdrowia, które mogłyby służyć zapewnieniu powszechnego dostępu do badań przesiewowych słuchu u dzieci w wieku wczesnoszkolnym.

Z poważaniem

Rzecznik Praw Dziecka

Mikołaj Pawlak

